

Hrvatski zavod za medicinu rada

***Hrvatski zavod za zaštitu zdravlja i sigurnost
na radu***

Preporuke za ustanovljavanje novog Zavoda

MATRA projekt

**24. travnja 2008.
Zagreb**

Hrvatski zavod za medicinu rada je uz podršku Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva provodio s nizozemskom vladom MATRA projekt pod nazivom "Osnaživanje Hrvatskog zavoda za medicinu rada". Svrha projekta bila je pridonijeti pristupu Hrvatske Europskoj uniji (EU), i posebice pomoći Hrvatskoj u primjeni EU Direktiva u području zaštite zdravlja na radu. Jedan od važnih ciljeva projekta bio je uspostavljanje i stavljanje u funkciju optimalne organizacijske strukture institucije čiji bi osnovni zadatak bio promocija zaštite zdravlja radnika na državnoj razini.

U tu svrhu organizirano je više sastanaka, čiji je cilj bio raspraviti potrebu ustanovljavanja novopredviđenog **Hrvatskog zavoda za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu** (u daljnjem tekstu **Zavod**) te poticati suradnju svih sudionika u zaštiti zdravlja radnika. Na sastancima su bili predstavnici Nacionalnog vijeća za zaštitu na radu, Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi (MZSS), Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva (MINGORP), Državnog inspektorata, Gospodarsko socijalnog vijeća, Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu, Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, Škole narodnog zdravlja «Andrija Štampar», Visoke škole za sigurnost, Delegacije Europske komisije, sindikata i udruge poslodavaca.

U okviru projekta organizirani su sastanci u rujnu 2007. i u ožujku 2008. godine, a cilj posljednjeg sastanka održanog 24. travnja 2008. godine bio je dati smjernice i preporuke o ustanovljavanju i organizaciji Hrvatskog zavoda za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu.

U nastavku su navedeni zaključci raspravljani i usuglašeni tijekom radionica i sastanaka MATRA projekta.

1. Opravdanost osnivanja Hrvatskog zavoda za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu

Uspostava nacionalne ustanove u području zaštite zdravlja i sigurnosti na radu potrebna je zbog:

- objedinjavanja zadaća i funkcija zaštite zdravlja i sigurnosti na radu, sukladno praksi u EU,
- sustavnog informiranja i povezivanja svih sudionika u zaštiti zdravlja na radu: poslodavca, radnika, organa uprave, ustanova zdravstvenog i mirovinskog osiguranja, obrazovnih ustanova, ustanova zaštite na radu i medicine rada,
- osnaživanja izvršitelja u području medicine rada i sigurnosti na radu,
- izgrađivanja sustava kvalitete u području zaštite zdravlja i sigurnosti na radu,
- racionalizacije i svrsishodnijeg korištenja sredstava i ljudskih potencijala,
- poticanja što boljeg provođenja zakonskih propisa u području zaštite zdravlja i sigurnosti na radu,
- prepoznavanja, praćenja i nadziranja svih problema vezanih za zaštitu zdravlja na radu,
- registriranja i praćenja profesionalnih rizika i njihovih posljedica,
- izrade programa sustavne prevencije i sanacije.

2. Preduvjeti za uspostavu Zavoda

Za uspostavu Hrvatskog zavoda za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu potrebno je u što skorijem roku stvoriti preduvjete:

- osigurati zakonsku podlogu izmjenom zakona, putem radnih grupa u MZSS i MINGORP,
- odrediti i osigurati izvor i način financiranja,
- osigurati prostor, opremu i osoblje.

3. Nadležnosti ministarstava

Za ustanovljavanje Zavoda potrebno je izvršiti izmjene i dopune zakonodavstva: Zakona o zaštiti na radu, Zakona o zdravstvenoj zaštiti, Zakona o zdravstvenom osiguranju zaštite zdravlja na radu. U okviru tih izmjena potrebno je definirati ciljeve i zadatke Zavoda.

Zavod će biti u nadležnosti Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi. Ukupno područje zaštite zdravlja i sigurnosti na radu je u nadležnosti i MINGORP i MZSS. Dok je u MINGORP organiziran Odjel za zaštitu na radu sa tri zaposlena stručnjaka, u MZSS ne postoji odgovarajuća organizacijska jedinica. Zato bi trebalo u MZSS unutar Uprave za medicinske poslove ustrojiti organizacijsku jedinicu ili odrediti osobe koje bi se bavile područjem medicine rada i zaštite zdravlja na radu.

Isto tako MZSS treba u dogovoru s MINGORP odrediti točne nadležnosti svojih odjela u području ukupne zaštite zdravlja na radu. Tako bi Odjel za zaštitu na radu u MINGORP bio aktivan u izradi i tumačenju zakonskih propisa koji proizlaze iz Zakona o zaštiti na radu i ostalih propisa vezanih uz sigurnost na radu te provođenju dijela izobrazbe stručnjaka zaštite na radu. Organizacijska jedinica i odgovorne osobe u MZSS bi bile zadužene za izradu i tumačenje zakonskih propisa u području specifične zdravstvene zaštite i davanje ovlaštenja za rad ordinacija medicine rada.

4. Upravno tijelo Zavoda

U Upravnom vijeću Zavoda trebaju biti zastupljeni predstavnici MZSS, MINGORP, socijalnih partnera (Udruge poslodavaca i sindikati), Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu i Zavoda. Nadležnost je Upravnog vijeća odobravanje godišnjeg Plana rada i Financijskog plana, završne bilance i drugih pitanja određenih zakonima i Statutom Zavoda.

5. Financiranje Zavoda

Financiranje Zavoda treba biti stabilno i kontinuirano. Područje zaštite zdravlja na radu u nadležnosti je Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, a zdravstveno osiguranje specifične zdravstvene zaštite u nadležnosti je Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu. S obzirom na navedeno, kao optimalno predloženo je da svako ministarstvo u financiranju nove institucije sudjeluje sa po 30% fiksnih troškova poslovanja Zavoda, a Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu sa 40%, i to za provođenje posebnih programa i poslova predviđenih Zakonom o zdravstvenom osiguranju zaštite zdravlja na radu i pripadajućim aktima.

Iskustva zemalja Europske unije ukazuju da je uspostavljanje i trajno funkcioniranje ovakvih vrsta ustanova bilo moguće isključivo osiguravanjem stabilnog financiranja od strane države.

Budući da su djelatnosti Zavoda u nadležnosti oba ministarstva, godišnji planovi trebaju biti odobreni od strane oba ministarstva, a godišnja izvješća upućivati u oba ministarstva.

6. Strateški ciljevi Zavoda i aktivnosti za njihovo ostvarivanje

U skladu s Okvirnom direktivom EU (*Council Directive 89/391/EEC of 12 June 1989 on the introduction of measures to encourage improvements in the safety and health of workers at work*), Konvencijom 155 Međunarodne organizacije rada (*Convention concerning Occupational Safety*

and Health and the Working Environment), Strategijom za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu EU za razdoblje 2007. – 2012. godine (*Community strategy 2007-2012 on health and safety at work*) te međunarodnim i europskim stavovima i iskustvima oblikovani su strateški ciljevi Zavoda i aktivnosti koje se moraju provoditi da bi ti ciljevi bili dostignuti. Osnivanje Zavoda i njegovi zadaci dio su Akcijskog plana za Poglavlje 19., prihvaćenog od Vlade RH u kolovozu 2007. godine i prijedloga Nacionalnog programa za zaštitu na radu.

Strateški ciljevi zavoda i aktivnosti za njihovo ostvarivanje su:

- a) **Stvaranje zdravih radnih uvjeta, usklađivanje zahtjeva radnog mjesta i radne sposobnosti radnika.** Aktivnosti na nacionalnoj razini za postizanje ovog cilja su:
 - vođenje registara, uspostava i razvijanje baza podataka potrebnih i korisnih u zaštiti zdravlja radnika, analiza prikupljenih podataka,
 - primjenjena istraživanja u području zaštite zdravlja na radu,
 - standardizacija stručnih postupaka u području medicine rada, sigurnosti na radu i stručnom nadzoru,
 - razvijanje stručnih smjernica i izrada naputaka za postupanje za sve sudionike u zaštiti zdravlja na radu,
 - izrada stručnih mišljenja i vještačenja
- b) **Potpora i pomoć državnim tijelima i institucijama.** Aktivnosti za postizanje ovog cilja su stručni prijedlozi i mišljenja pri izradi:
 - nacrti zakonskih akata radi usklađivanja s EU direktivama i preporukama,
 - mjera specifične zdravstvene zaštite,
 - doktrina i standarda u provođenju zaštite zdravlja i sigurnosti na radu
- c) **Izobrazba i informiranje svih sudionika u sustavu zaštite zdravlja i sigurnosti na radu.** Aktivnosti za postizanje ovog cilja su:
 - kontinuirano stručno usavršavanje svih stručnjaka u djelatnosti zaštite zdravlja i sigurnosti na radu,
 - informiranje svih stručnjaka iz područja zaštite zdravlja i sigurnosti na radu, socijalnih partnera i šire javnosti, putem izvješća, publikacija i internetske stranice,
 - promotivne akcije u području zaštite zdravlja i sigurnosti na radu,
 - suradnja s domaćim i međunarodnim institucijama u području zaštite zdravlja i sigurnosti na radu, uključujući i aktivnosti Žarišnog centra Europske agencije za zaštitu zdravlja na radu,

7. Organizacijska struktura Zavoda

Organizacijska struktura Zavoda obuhvaća osnovne ustrojstvene jedinice – službe, a razvojem institucije mogu se uspostaviti i manje organizacijske jedinice – odjeli, ovisno o potrebama društva i gospodarstva. Zato je potrebno u aktima Zavoda predvidjeti mogućnost tog daljnjeg organizacijskog širenja. Ustrojstvene jedinice trebaju biti postavljene na principu multidisciplinarnosti kako bi se omogućilo zajedničko djelovanje svih stručnjaka za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu.

U slijedećoj tablici prikazane su osnovne ustrojstvene jedinice Zavoda, njihovi zadaci i karakteristike osoblja koje treba obavljati te zadatke.

Služba	Osnovni zadaci	Osoblje
Služba za zdravlje na radu	<ul style="list-style-type: none"> - Registri i baze podataka vezane za utvrđivanje i praćenje zdravstvenog stanja radnika - Statistička analiza podataka - Godišnja izvješća - Stručna mišljenja i vještačenja - Registar službi medicine rada - Stručni nadzor službi medicine rada - Dijagnostika i praćenje zdravstvenog stanja - Sudjelovanje u izobrazbi, standardizaciji i informiranju 	<ul style="list-style-type: none"> - Specijalisti medicine rada - Medicinska sestra - Toksikolog - Epidemiolog, - Specijalist javnog zdravstva - Psiholog - Stručnjaci (VSS) iz područja sigurnosti na radu i tehničkih znanosti
Služba za sigurnost na radu	<ul style="list-style-type: none"> - Registri i baze podataka vezane za utvrđivanje i praćenje izloženosti radnika različitim opasnostima, štetnostima i naporima na radu - Statistička analiza podataka - Godišnja izvješća - Stručna mišljenja i vještačenja - Registar ovlaštenih ustanova i stručnjaka za zaštitu na radu - Stručni nadzor - Stručni poslovi - Sudjelovanje u izobrazbi, standardizaciji i informiranju 	<ul style="list-style-type: none"> - Stručnjaci (VSS) iz područja sigurnosti na radu i tehničkih znanosti - Specijalisti medicine rada
Služba za izobrazbu i informiranje	<ul style="list-style-type: none"> - Informiranje svih stručnjaka, socijalnih partnera i javnosti putem internetske stranice, godišnjih i tematskih izvješća, različitih publikacija - Smjernice dobre prakse za kompletno područje zaštite zdravlja i sigurnost na radu - Standardizacija stručnih postupaka u području zaštite zdravlja i sigurnosti na radu - Standardizacija postupaka za stručni nadzor - Primjenjena istraživanja u području zaštite zdravlja i sigurnosti na radu - Kontinuirano usavršavanje svih stručnjaka u području zaštite zdravlja i sigurnosti na radu - Nacionalni žarišni centar Europske agencije za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu - Suradnja na izradi i usklađivanju zakonodavstva s EU - Suradnja s domaćim i međunarodnim ustanovama - Suradnja sa socijalnim partnerima 	<ul style="list-style-type: none"> - Specijalisti medicine rada - Stručnjaci (VSS) iz područja sigurnosti na radu i tehničkih znanosti - Informatičari - Prevoditelj
Zajedničke službe		

Da bi se postigla potpuna suradnja različitih stručnjaka unutar Zavoda, aktivnosti Zavoda se moraju obavljati, osim unutar navedenih organizacijskih jedinica, i među tim jedinicama. Ovakav umreženi način rada postiže se metodom, koja se koristi pri provedbi projekata, a uključuje u pojedine zadatke stručnjake iz različitih službi. Tako se pojedine aktivnosti, kao što je npr. izrada smjernica dobre prakse, protežu kroz različite odjele te osiguravaju potrebnu suradnju različitih stručnjaka i multidisciplinarnost neophodnu u zaštiti zdravlja radnika. U slijedećoj tablici prikazana je provedba pojedinih zadataka Zavoda unutar i između organizacijskih jedinica.

